

Міністерство культури та інформаційної політики України
Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 4
від «11» вересня 2020 р.

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ГІТАРА»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти

Київ
2020

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Музичний інструмент гітара» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ, 2020. 18 с.

Укладачі:

А. Б. Криворучко – директор Дитячої музичної школи № 8 (м. Миколаїв), викладач гітари, спеціаліст вищої категорії, диригент естрадно-симфонічного оркестру Миколаївського коледжу музичного мистецтва;

Н. В. Домуз – завідувач відділу народних інструментів Дитячої музичної школи № 2 (м. Миколаїв), спеціаліст вищої категорії;

С. М. Гриненко – старший викладач циклової комісії народно-інструментального мистецтва Миколаївського коледжу культури та мистецтв, викладач науково-творчої лабораторії гітарного мистецтва кафедри музичного мистецтва Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», спеціаліст вищої категорії; керівник ансамблю «CLASSIC GUITAR» та молодіжного гітарного камерного оркестру ВП «МФ КНУКіМ» та МККМ;

М. О. Хомик – директор Черкаської дитячої музичної школи № 5, викладач по класу гітари, спеціаліст вищої категорії, старший викладач; член Асоціації гітаристів Національної всеукраїнської музичної спілки.

Рецензенти:

В. А. Гоменюк – викладач Київської дитячої музичної школи № 7 ім. І. Н. Шамо, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; член ради секції гітари Київського міського методичного центру закладів культури та навчальних закладів;

В. М. Ткаченко – доцент кафедри народних інструментів України Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, доцент, кандидат мистецтвознавства.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Мета, завдання, нормативний зміст типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент гітара»	4
2. Форми організації освітнього процесу	5
3. Форми та засоби контролю навчальних досягнень	6
4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання	7
5. Список інформаційних джерел та рекомендованої літератури	14
Додаток	17

ВСТУП

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент гітара**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовими освітніми програмами елементарного підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва (наказ Міністерства культури України від 24.04.2019 р. № 352), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів гри на гітарі, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі гітари.

У типовій навчальній програмі визначено мету, завдання та принципи навчання, обумовлені особливостями вивчення навчальної дисципліни, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо їх проведення, критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання учнів з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, концентровано розкриваються особливості організації вивчення програмового матеріалу тощо.

Нормативний зміст та нормативні результати навчання розподіляються за роками навчання з логічною послідовністю викладення та визначенням орієнтовного розподілу годин на вивчення модулів навчальної дисципліни.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття базових навичок гри на гітарі в мистецьких школах (музичних школах, музичних відділеннях шкіл мистецтв), а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом.

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми забезпечить учням можливість застосовувати набуті в процесі навчання компетентності для творчої самореалізації в повсякденному житті, а також продовжити навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти загально-мистецького або початкового професійного спрямування за фахом.

Нормативний термін навчання за типовою навчальною програмою становить 4 роки для учнів, які розпочали навчання в 6-7 років. Для учнів, які розпочинають навчання за програмою в старшому віці, нормативний термін навчання може бути скорочений на 1-2 роки. У цьому разі навчальний матеріал, передбачений програмою на неохоплений період, ущільнюється викладачем шляхом відведення на вивчення модулів меншої кількості годин, що відображається в індивідуальному журналі учня.

Для учнів з особливими освітніми потребами тривалість опанування змісту навчання, передбаченого типовою навчальною програмою, визначається індивідуальним темпом набуття учнем/ученицею відповідних компетентностей.

Нормативний зміст типової навчальної програми базується на музично-виконавських традиціях і сучасних досягненнях національної та світової мистецьких шкіл провідних гітаристів-виконавців, композиторів та доробку видатних українських викладачів сучасної гітарної школи; враховує актуальні потреби особистості у творчому самовираженні, формуванні образного мислення та емоційно-естетичного досвіду, що сприяє вільному та творчому розвитку особистості учнів.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент гітара»**. У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. А також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені типовою навчальною програмою.

1. Мета, завдання, нормативний зміст типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент гітара»

Типова навчальна програма орієнтована на формування в учнів базових навичок гри на гітарі, розвиток музично-естетичної культури, прищеплення інтересу до музичного виконавства та мистецтва, формуванню слухацької та виконавської культури, можливості сприймати образний зміст музики і втілювати його в різних видах інструментально-виконавської діяльності, мотивації подальшого навчання гри на гітарі.

Мета типової навчальної програми – узагальнення та систематизація нормативного змісту навчальної дисципліни **«Музичний інструмент гітара»** у логічній послідовності та визначення нормативних результатів навчання, досягнення яких забезпечить учням можливість подальшого навчання гри на гітарі на наступному підрівні початкової мистецької освіти.

Завдання типової навчальної програми – надати викладачу інструментарій для розроблення робочої навчальної програми та організації і проведення занять з навчання гри на гітарі.

Нормативний зміст типової навчальної програми складається зі змісту навчання, розподіленого за роками навчання та модулями, переліку компетентностей (*здатності виконувати певні завдання за допомогою*

сформованих знань, умінь, навичок, розуміння, ставлення), визначених у термінах результатів навчання, що має продемонструвати учень/учениця після засвоєння навчальної дисципліни.

2. Форми організації освітнього процесу

Освітній процес з навчальної дисципліни «Музичний інструмент гітара» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *індивідуальний урок*.

Навчання проводиться за модулями. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховане на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, який становить:

- для першого та другого років навчання – **35** годин на рік (*1 год. занять на тиждень*);
- для третього та четвертого років навчання – **70** годин на рік (*2 год. занять на тиждень*).

У разі збільшення, відповідно до освітньої програми закладу, кількості годин на вивчення цієї навчальної дисципліни робоча навчальна програма має передбачати ширші за змістом та більш високі за рівнем складності, ніж описані в типовій навчальній програмі нормативні результати навчання.

У разі наявності потреби в учня/учениці вивчення навчальних дисциплін варіативного складника, нормативний зміст типової навчальної програми може бути поєднаний зі змістом інших навчальних дисциплін, зокрема, *читання нот з листа, ансамбль тощо*. У такому разі обсяг навчального часу збільшується завдяки обсягу навчальних дисциплін варіативного складника освітньої програми закладу за рішенням педагогічної ради.

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці в типовій навчальній програмі передбачено резервний час на кожен рік навчання (до 6 годин). Резервні години (*години, не заповнені нормативним змістом навчання*) входять у загальну кількість навчальних годин, передбачених типовою навчальною програмою, не потребують окремого фінансування та на розсуд викладача можуть бути розподілені на:

- поглиблення та вдосконалення набутих навичок та умінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці;
- повторення/закріплення пройденого матеріалу;
- репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів;
- планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти тощо);
- відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня/учениці тощо).

Розподіл годин за модулями викладач визначає самостійно, враховуючи індивідуальну траєкторію розвитку кожного/кожної учня/учениці та забезпечуючи водночас досягнення ними конкретних нормативних результатів навчання, визначених у типовій навчальній програмі. Конкретний розподіл годин за модулями фіксується викладачем у робочій навчальній програмі.

Навчальний репертуар з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент гітара**» формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних здібностей та розвитку учнів.

З метою досягнення нормативних результатів навчання рекомендовано проводити не менше одного публічного (концертного) виступу кожного/кожної учня/учениці на рік (концерти класу, відділу (відділення), школи, виступи на мистецьких фестивалях та конкурсах). Строки проведення, періодичність та програми концертних виступів визначаються викладачем.

3. Форми та засоби контролю навчальних досягнень

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного** та **підсумкового** контролю.

Поточний контроль здійснюється:

- під час навчальних занять (поурочний контроль);
- за підсумками кожного модуля (модульний контроль).

Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, прослуховувань, заліків, у тому числі технічних. Для забезпечення якості навчання технічний залік рекомендовано проводити на третьому-четвертому роках навчання (протягом *7 – 9 модулів*).

Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми, яка схвалюється методичним об'єднанням або відділом/відділенням.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення кожного року навчання.

На 1 і 2 роках навчання захід підсумкового контролю з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент гітара**» є складовою комплексного іспиту, відповідно до типової освітньої програми, та передбачає узагальнення інформації щодо динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці за кожен навчальний рік.

На 3 році навчання підсумковий контроль здійснюється під час контрольного заходу, що передбачає перевірку навчальних досягнень з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент гітара**».

Підсумковий контроль після завершення 4 року навчання проводиться у формі **іспиту** з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент гітара**», на якому здійснюється перевірка досягнених учнем/ученицею навчальних результатів та зіставлення їх з конкретними нормативними результатами навчання, визначеними типовою або робочою навчальною програмою.

4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання

Перший рік навчання

Мета першого року навчання – формування в учнів зацікавленості до гри на гітарі; *постановка* виконавського апарату; *вивчення* основ звуковидобування; *набуття* навичок гри «*p-i-m-a*» (правою рукою) та навичок нескладного рівня під час гри лівою рукою; *робота* над якістю звука, метроритмічним відчуттям та практичним застосуванням нотної грамоти під час гри на гітарі.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями

Назва модуля	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. <i>Знайомство з інструментом. Додатковий період навчання.</i>	<p>Загальні відомості про інструмент. Історія виникнення.</p> <p>Будова гітари: основні характеристики.</p> <p>Правила посадки та положення інструмента із застосуванням підгітарника чи підставки для ноги. Постановка рук.</p> <p>Способи звуковидобування правою рукою <i>tirando</i> та <i>apoyando</i>.</p> <p>Відтворення звуків на «відкритих» струнах без нот з чергуванням пальців.</p> <p>Слуховий аналіз: відтворення простих ритмічних малюнків</p> <p>Правила догляду та поводження з інструментом.</p>	8	<p>Знає будову інструмента, позначення струн.</p> <p>Тримає гітару в правильному положенні.</p> <p>Правильно ставить праву руку на струни та застосовує підгітарник чи підставку для ноги.</p> <p>Грає на відкритих струнах нескладний музичний матеріал, чергуючи пальці правої руки в різній послідовності.</p> <p>Відтворює звуки із застосуванням способу <i>tirando</i> та <i>apoyando</i></p> <p>Грає на одній струні по слуху музичні фрагменти з простим ритмічним малюнком (повторюючи за викладачем або проговорюючи).</p> <p>Демонструє правильний догляд та поводження з інструментом.</p>
Модуль 2. <i>Відтворення нотного тексту.</i>	<p>Розташування нот на «відкритих» струнах. Позначення струн.</p> <p>Позначення пальців («<i>p-i-m-a</i>»).</p> <p>Застосування нотної грамоти для відтворення музичного</p>	8	<p>Точно відтворює нотний текст, у тому числі з позначенням струн.</p> <p>Грає по нотах окремі звуки та музичні фрагменти з відтворенням чергувань половинної та четвертної тривалостей.</p>

	<p>тексту з різними тривалостями. Елементарний музичний синтаксис: мотив, фраза, акцент.</p> <p>Музичні фрагменти з дводольним та чотиридольним розміром.</p> <p>Правила публічного виступу.</p>		<p>Відтворює окремі музичні мотиви та фрази як цілісні фрагменти. Правильно виконує акцент у музичній фразі.</p> <p>Зосереджує увагу на завданні, що виконує.</p>
<p>Модуль 3. Організація первинних аплікатурних навичок.</p> <p>Гра двома руками*.</p>	<p>Функція лівої руки під час гри на гітарі. Назви пальців лівої руки «1-2-3-4».</p> <p>Положення пальців лівої руки відносно ладу.</p> <p>Основи вільного виконавського апарату лівої руки: притискання та звільнення струни пальцями лівої руки. «Закрите» та «відкрите» положення струни.</p> <p>Розташування окремих нот на грифі гітари.</p> <p>Елементарні аплікатурні формули пальців правої руки (з використанням пальця «р» у басу та чергуванням «і»-«т»-«а» на перших трьох струнах: «р-і», «р-т», «р-а»).</p> <p>Прості ритмічні поєднання під час гри двома руками.</p>	19	<p>Правильно розташовує пальці лівої руки на ладах.</p> <p>Досягає правильного звучання шляхом точного розташування пальців на ладах. При цьому не перенапружує м'язи рук.</p> <p>Відтворює окремі ноти лівою рукою.</p> <p>Правильно застосовує аплікатуру в правій руці в межах вивчених аплікатурних формул.</p> <p>Виконує двома руками окремі мотиви і музичні фрази з простими ритмічними малюнками (половинні, четвертні та восьмі тривалості).</p>
Всього годин у навчальному році			35 (з них резервних – 6)

*Початок введення лівої руки залежить від здібностей та індивідуальних можливостей учня/учениці і може бути раніше (або пізніше) ніж друга половина навчального року.

Завдання підсумкового контролю

Грає напам'ять 2 п'єси (на вибір викладача) з простими ритмічним малюнками в межах опанованого навчального матеріалу.

Очікувані результати першого року навчання:

демонструє правильну посадку з інструментом та положення рук;
інтонаційно вірно відтворює нотний текст, досягаючи якісного звучання;
грає ритмічно;
виконує п'єси як цілісні музичні твори.

Другий рік навчання

Мета другого року навчання – синхронізація роботи правої та лівої рук; опанування плавного з'єднання звуків (плавний перехід зі струни на струну), горизонтального (гамоподібного) руху, гри подвійними нотами; *продовження роботи над:* контролюванням виконавського апарату (усвідомлене застосування способу *tirando* та/або *arouando*); якістю звука; вдосконаленням навичок гри пальцем «р» та чергування «i-m», «i-m-a»; практичними навичками роботи лівої руки та вивченням нот у межах першої позиції; розуміння принципу налаштування інструмента (без тюнера).

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями

Назва модуля	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 4. Удосконалення техніки гри двома руками. Основи формування образного мислення.	<p>Розширення діапазону застосування лівої руки: розташування нот на грифі в межах першої позиції. Особливості постановки рук відповідно до нових технічних завдань.</p> <p>Збереження якості звука під час переміщення лівої руки по грифу.</p> <p>Синхронна гра двома руками музичних фрагментів з висхідним та низхідним рухом. Технічний прийом короткого арпеджіо.</p> <p>Нотний текст з випадковими знаками альтерації (дієз, бемоль, бекар).</p> <p>Музичні фрагменти з тридольним розміром та ритмом нота з крапкою.</p> <p>Основи самостійного розбору нотного тексту.</p> <p>Передача грою простих художніх образів.</p>	16	<p>Вільно переміщує пальці лівої руки в межах першої позиції під час виконання музичного фрагменту.</p> <p>Демонструє якісне звуковидобування.</p> <p>Синхронно грає двома руками музичні фрагменти з висхідним та низхідним рухом та із застосуванням прийому короткого арпеджіо.</p> <p>Плавно сполучає звуки під час переходу зі струни на струну.</p> <p>Виконує по нотах нескладні музичні твори з випадковими знаками альтерації, тридольним розміром та ритмом нота з крапкою.</p> <p>Грає самостійно розібраний нотний текст на власний вибір або за рекомендацією викладача.</p> <p>Вірно передає характер твору, який грає, створюючи художній образ.</p>
Модуль 5. Формування навичок гри багатоголосся в гармонічному та мелодичному викладі (гра з басами тощо).	<p>Гами <i>C-dur</i>, <i>a-moll</i>, <i>G-dur</i>, <i>e-moll</i> у межах однієї-двох октав до V ладу з використанням аплікатури з відкритими струнами (без зміни позиції).</p>	19	<p>Грає гами <i>C-dur</i>, <i>a-moll</i>, <i>G-dur</i>, <i>e-moll</i> у межах однієї-двох октав до V ладу з використанням аплікатури з відкритими струнами (без зміни позиції) з використанням простих ритмічних формул, що містять чверті та восьмі.</p>

	<p>Інтервали правою рукою в гармонічному та мелодичному викладі з використанням басів (переважно на відкритих струнах).</p> <p>Ритмічні малюнки та ритми з паузами в темпах <i>andante</i> і <i>moderato</i>.</p> <p>Гра на слух простих мелодій.</p>		<p>Виконує інтервали правою рукою в гармонічному та мелодичному викладі з використанням басів (переважно на відкритих струнах).</p> <p>Виконує музичні твори з попередньо вивченими ритмічними малюнками, у тому числі з використанням пауз у темпах <i>andante</i> і <i>moderato</i>. Повторює на слух зіграні викладачем або почуті в запису мелодії.</p>
Всього годин у навчальному році		35 (з них резервних – 6)	

Завдання підсумкового контролю

Грає напам'ять не менше 2-х п'єс (на спільний вибір викладача і учня) з ритмічними малюнками, використанням інтервалів та басів у розмірах і темпах у межах опанованого навчального матеріалу.

Очікувані результати другого року навчання:

виконує п'єси з дотриманням визначених нотним записом темпів, безпомилково відтворює висоту звуків;

чисто виконує інтервали, синхронно відтворює мелодичні звуки з басами з дотриманням ритмічних малюнків;

досягає точного відтворення музичного тексту завдяки правильному застосуванню апікатурних формул;

під час гри контролює виконавський апарат, не «затискає» руки;

грає в характері, виступає з настроєм.

Третій рік

Мета третього року навчання – опанування елементів арпеджованої та акордової фактур, хроматичного руху, гри мажорних та мінорних гам без зміни позицій, прийому «натуральний флажолет», а також техніки з'єднання позицій; виконання багатоголосних п'єс (з басами, подвійними нотами, акордами тощо); набуття навичок самостійного розбору нескладних творів; продовження роботи над удосконаленням виконавського апарату, метроритмічного відчуття, навичок гри *tirando* й *arouando* та читання нот з листа; подальше вивчення розташування нот на грифі.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями

Назва модуля	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Модуль 6. Ускладнені ритмічні малюнки, тембр, регістри. Розширення діапазону гри лівою рукою. Натуральні флажолети.</p>	<p>Сила звука: динамічні відтінки <i>f-p</i>.</p> <p>Прийом гри «натуральний флажолет» на VII та XII ладах.</p> <p>Можливості зміни тембру гітари. Гра біля підставки та грифа.</p> <p>Розташування нот на грифі в межах до X-XII ладів.</p> <p>Гами <i>G-dur, D-dur</i> та <i>A-dur</i> у другій позиції в межах двох октав.</p> <p>Повне та ламане арпеджіо.</p> <p>Правила виконання залігованих нот.</p> <p>Шістнадцята тривалість. Ускладнені ритмічні малюнки (дуолі, тріолі, квартолі, пунктирний ритм) на одній ноті.</p>	<p>32</p>	<p>Грає музичний матеріал з використанням динамічних відтінків <i>f-p</i>.</p> <p>Знає, що таке «натуральний флажолет» та як він позначається в нотах, виконує натуральні флажолети на VII та XII ладах.</p> <p>Вміє змінювати тембр гітари за допомогою гри біля підставки та грифу.</p> <p>Грає музичні фрагменти в діапазоні до X-XII ладу.</p> <p>Грає вивчені гами в другій позиції.</p> <p>Точно й усвідомлено відтворює пунктирний ритм, ритм з залігованими нотами, дуолі, тріолі, квартолі на одній ноті.</p>
<p>Модуль 7. Удосконалення виконавської техніки. Позиційний перехід. Акорди.</p>	<p>Техніка з'єднання позицій.</p> <p>Мажорні гами, що передбачають зміну позицій (<i>C-dur, D-dur</i> за аплікатурою А. Сеговії).</p> <p>Арпеджіо в різних ритмічних формулах на основі опанованого матеріалу.</p> <p>Твори в темпах <i>lento</i> та <i>allegretto</i>.</p> <p>Базові мажорні та мінорні акорди в першій позиції.</p> <p>Музичний синтаксис. Фразування.</p> <p>Техніка утримання довгих звуків лівою рукою під час гри дрібними тривалостями правою.</p>	<p>38</p>	<p>Демонструє початкові навички з'єднання позицій. Правильно застосовує зміну позицій під час гри вивчених мажорних гам за аплікатурою А. Сеговії.</p> <p>Виконує нескладні етюди та інший музичний матеріал з використанням техніки арпеджіо в різних ритмічних формулах.</p> <p>Правильно використовує аплікатуру під час виконання базових мінорних та мажорних акордів у першій позиції.</p> <p>Грає музичні твори в темпах <i>lento, allegretto</i>. Під час гри музичного твору дотримується правил фразування. Демонструє цілісне</p>

	Слуховий аналіз власного виконання, записаного на зовнішній пристрій.		розуміння твору, що виконує. Під час гри контролює виконавський апарат (коригує незручності посадки та постановки). Під час виконання багатоголосного музичного матеріалу контролює рух двох голосів. Аналізує власне виконання музичного твору, називає неточності, виявлені під час його прослуховування, у межах опанованих технічних навичок.
Всього годин у навчальному році		70 (з них резервних – 6)	

Завдання підсумкового контролю

Грає напам'ять не менше 2-х різнохарактерних творів (на спільний вибір викладача і учня) зі зміною позиції, тембру, ускладненими ритмічними малюнками, використанням акордів у розмірах і темпах у межах опанованого навчального матеріалу.

Очікувані результати третього року навчання:

передає образ музичного твору через динамічні відтінки, темп та точне відтворення ритмічних малюнків;

точно відтворює звуки відповідно до нотного тексту;

дотримується правильного фразування;

демонструє впевненість під час гри на сцені (перед аудиторією).

Четвертий рік

Мета четвертого року навчання – робота над удосконаленням техніки гри обома руками та їх синхронізації; подальший розвиток почуття ритму; специфічні гітарні прийоми: баре (мале та напівбаре), *rasgueado*; опанування специфічного гітарного способу-прийому гри *legato*; літерні позначення акордів; розвиток технічних навичок виконання гамоподібної, акордово-гармонічної та акордово-арпеджованої фактури.

Розподіл змісту типової навчальної програми за модулями

Назва модуля	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 8. <i>Розвиток техніки гри правою та лівою руками. Специфічний гітарний спосіб-прийом гри legato.</i>	Динамічні відтінки <i>mf, mp, crescendo, diminuendo</i> . Специфічний гітарний спосіб-прийом гри <i>legato</i> : у висхідному та низхідному русі. Комбінування способів звуковидобування <i>tirando</i> та	32	Змінює силу звука, відтворює динамічні відтінки <i>mf, mp, crescendo, diminuendo</i> відповідно до позначень у музичному тексті. Правильно застосовує специфічний гітарний спосіб – прийом гри <i>legato</i> .

	<p><i>arouando</i> в межах виконання одного музичного твору.</p> <p>Застосування різних аплікатурних формул під час гри гітарного арпеджіо з використанням різних ритмів.</p> <p>Акомпанемент та його різновиди.</p> <p>Розширення гармонічної фактури гри: септакорди в першій позиції.</p> <p>Літерне позначення нот та акордів (за німецькою та англійською системами).</p> <p>Хроматичне транспонування однопозиційних аплікатур мажорних та мінорних гам із застосуванням дуолей, тріолей, квартолей та пунктирного ритму.</p> <p>Мелодичний мінор. Гама мелодичного мінору зі зміною позицій.</p>		<p>Поєднує способи звуковидобування <i>tirando</i> та <i>arouando</i> в гармонічному та мелодичному викладі.</p> <p>Грає самостійно розібраний музичний твір, що виконується в межах діапазону I-VIII ладів.</p> <p>Читає нотні та акордові послідовності, зображені за допомогою літерних позначень.</p> <p>Грає однопозиційні аплікатури мажорних та мінорних гам від різних ладів.</p> <p>Акомпанує сольному виконанню мелодії із застосуванням акордів та/або арпеджіо.</p>
<p>Модуль 9. Технічні прийоми баре (мале, напівбаре), rasgueado.</p>	<p>Приєм гри баре та його різновиди: мале баре, напівбаре.</p> <p>Приєм гри <i>rasgueado</i>.</p> <p>Зміна тембру гітари під час застосування прийомів мале баре, напівбаре, <i>rasgueado</i>.</p> <p>Складові музичної фактури. Поєднання гамоподібної, акордово-арпеджованої та акордово-гармонічної фактур.</p> <p>Самостійний розбір нотного тексту, що поєднує гамоподібні, акордово-арпеджовані та акордово-гармонічні фактури.</p> <p>Елементи нескладної поліфонічної фактури.</p> <p>Елементи імпровізації під час гри на гітарі.</p>	<p>38</p>	<p>Правильно застосовує прийоми мале баре, напівбаре та <i>rasgueado</i> під час виконання музичного твору.</p> <p>Грамотно відтворює складові музичної фактури (мелодія, бас, акорд) та їх поєднання в музичному творі.</p> <p>Передає за допомогою динамічних відтінків, темпоритмічних особливостей та фразування образи музичних творів.</p> <p>Виділяє різні інтонаційні лінії під час виконання твору з елементами поліфонії.</p> <p>Грає самостійно створену мелодію до вірша або музичні інтонації до казкових персонажів (на вибір учня/учениці) або музичні інтонації до емоційних станів (веселий, сумний, замріяний, обережний тощо), вдало</p>

			передаючи відповідний образ.
Всього годин у навчальному році		70 (з них резервних – 6)	

Завдання підсумкового контролю

Грає напам'ять 3 різнохарактерних твори (на спільний вибір викладача і учня/учениці), 1 з яких – вивчений або створений (імпровізований) самостійно.

Очікувані результати четвертого року навчання:

інтонаційно точно відтворює нотний текст музичних творів, які грає;
застосовує весь спектр засобів музичної виразності, що передбачені в нотних текстах (в межах навчальної програми);

правильно застосовує технічні прийоми, опановані в межах навчальної програми;

розкриває образи музичних творів, які виконує та/або грає власну імпровізацію чи акомпанемент;

демонструє культуру публічного виступу, дотримується всіх правил поведінки на сцені, виступає впевнено.

5. Список інформаційних джерел та рекомендованої літератури

1. Агафшин П. Школа игры на шестиструнной гитаре. Москва : «Музыка», 1983. 208 с.

2. Андрейко О. І. Сучасні підходи до формування виконавської майстерності музиканта-інструменталіста. *Педагогічний процес: теорія і практика*: зб. наук. праць. Київ, 2009. № 1. С. 15–23.

3. Білоус В. П. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Розділ 3. Музичне мистецтво*. Київ, 2010. Вип. 1. С. 97–103.

4. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 376 с.

5. Вибрані етюди для шестиструнної гітари / упор. В. В. Славський. Київ : Музична Україна, 1980. 48 с.

6. Виноцкий А. Учитель и ученик, 95 дуэтов + CD. Начальный период обучения. Москва : ООО «Еко-Прес», 2011. 63 с.

7. Виноцкий А. Джазовые этюды и упражнения. Москва : «Музыка», 2001. 26 с.

8. Гітара. 2 клас / упор. К. Чеченя, А. Бойко. Київ : Музична Україна, 2011. 77 с.

9. Гоменюк В. Гітара в підготовчому класі. Київ : Київський науково-методичний кабінет навчальних закладів, 2006. 24 с.

10. Донских В. Я рисую музыку. Школа игры на гитаре для самых маленьких (от 3-х до 6-ти лет). Санкт-Петербург : Композитор, 2004. 52 с.

11. Затинченко О. Гітара дітям. 3 класу в клас. Київ : Музична Україна, 2002. 37 с.

12. Иванова Л. Пьесы для начинающих. Маленькому гитаристу. Санкт-Петербург : Композитор, 2013. 44 с.
13. Каркасси М. Школа игры на шестиструнной гитаре. Москва : «Музыка», 1982. 150 с.
14. Кирьянов Н. Г. Искусство игры на шестиструнной гитаре, Ч. 1., Ч. 2., Ч. 3. Москва : Тороповъ, 2002. 158 с.; 140 с.; 144 с.
15. Копенков О. Хрестоматия гитариста. Подготовительный класс. Минск, 2013. 28 с.
16. Леонова Н. С. Інтерактивні технології навчання як засіб реалізації творчих здібностей учнів. *Педагогічна майстерня*. 2013. № 4. С. 2–7.
17. Ліпська С. Л. Особливості музично-виконавської підготовки учнів в умовах позашкільної спеціалізованої освіти. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. Вип. 21. Житомир : ЖДУ, 2005. С. 192–196.
18. Масол Л. М. Естетизація освітнього середовища. *Естетизація навчально – виховного процесу в освітній школі засобами мистецтва: метод. посіб.* / за ред. Н. Є. Миропольської, О. А. Комаровської. Кіровоград : «Імекс-ЛТД», 2013. С. 13–19.
19. Михайленко М. П. Методика викладання гри на шестиструнній гітарі. Київ : «Книга», 2003. 248с.
20. Музична школа. Випуск № 21. Київ : «Менеджмент-XXI», 2010. 52 с.
21. Музична школа. Випуск № 45. Київ : «Менеджмент-XXI», 2012. 56 с.
22. Новая школа игры на гитаре / авт. сост. А. К. Орлов. Ростов-на-Дону : Феникс, 2019. 166 с.
23. Педагогический репертуар гитариста. Младшие классы ДМШ: пьесы, упражнения, ансамбли для шестиструнной гитары. Вып. 1 / сост. А. Гитман. Москва : Престо, 2005. 73 с.
24. Підгребя Н. Педагогічна рада «Інноваційні технології навчання й виховання як засіб розвитку творчої активності учнів. *Завуч*. 2008. № 29 (вкладка).
25. Попов С. М. Акустик (курс гри на гітарі). URL : <http://guitarbooks.ucoz> (дата звернення: 15.06.2020).
26. Радзецький Ю. В. Дніпропетровське музичне училище ім. М. І. Глінки. *Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа): підручник для вищих та сер. муз. навч. закладів*. Київ : НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. С. 350–355.
27. Рехин И. «День за днем» – цикл из 24 легких концертных пьес для гитары на развитие творческой активности юного музыканта. Москва, 1992. 16 с.
28. Лазарева А. Д. Учимся играя: пособие для преподавателей, детей и родителей. Харьков : Крок, 1997. 68 с.
29. Шість струн : в 3-х ч. Ч. 3. Збірка етюдів і п'єс. Вінниця : Нова Книга, 2017. 80 с.
30. Шевченко Ю. Шість струн. Вінниця : Нова книга, 2016. 24 с.

31. Шестиструнна гітара : Підготовчий і перший класи дитячих музичних шкіл / уклад. Н. Михайленко. Київ : Музична Україна, 2008. 79 с.
32. Шестиструнна гітара: Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл (2 клас) / уклад. Н. Михайленко. Київ : Музична Україна, 1984. 77 с.
33. Шестиструнна гітара: Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл (3 клас) / уклад. Н. Михайленко. Київ : Музична Україна, 1988. 71 с.
34. Шестиструнна гітара: Учбовий репертуар дитячих музичних шкіл (4 клас) / уклад. Н. Михайленко. Київ : Музична Україна, 1985. 88 с.
35. Школа игры на шестиструнной гитаре / сост. Н. Иванова-Крамская. Москва : Феникс, 2004. 152 с.
36. Шошин И. Гитара по нотам. Самиздат, 2010. 36 с.
37. Эстетическое воспитание учащихся во внешкольных учреждениях: пособие для учителя / сост. Л. А. Сахарова, А. И. Шахова. Москва : Просвещение, 1986. 127 с.
38. Юний гітарист. 1 клас / упоряд П. Іванников. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 54 с.
39. Юному гітаристу. Хрестоматія для починаючих / ред.-сост. И. Ю. Пермяков. Санкт-Петербург : Композитор, 2012. 29 с.

Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання

Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання.

Оцінювання має бути систематичним і послідовним, спрямованим на підтримку учнів в їх навчальних успіхах, розуміння ними власного прогресу навчання й формування бажання досягати навчальних результатів за типовою навчальною програмою; не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів та не залежить від складності опанованого репертуару, темпу набуття компетентностей тощо.

Завданнями оцінювання навчальних результатів учня/учениці є:

- формування у нього/неї позитивної самооцінки, впевненості у власних можливостях і здібностях;
- виховання ставлення до власних помилок як до підґрунтя для подальшого розвитку та вдосконалення;
- мотивування до досягнення максимально можливих результатів навчання.

Оцінювання досягнень учня/учениці, залежно від років навчання, рекомендовано здійснювати у таких формах:

- вербальне (*формувальне*) оцінювання – для навчальних досягнень учнів 1-2 років навчання як опис досягнення (досягнули чи не досягнули нормативних результатів) та рівня досягнення навчальних результатів згідно з визначеними типовою навчальною програмою;
- *бальне* оцінювання (виставлення оцінки в цифровому виразі) – для навчальних досягнень учнів 3-4 років навчання.

Рекомендована система для оцінювання рівня навчальних досягнень учнів		
Рівень навчальних досягнень учня / учениці	на 1-2 роках навчання	на 3-4 роках навчання (у разі застосування 12-бальної шкали)
Початковий	потребує значної допомоги	1-3 бали
Середній	досягає результату з допомогою викладача	4-6 балів
Достатній	демонструє помітний прогрес	7-9 балів
Високий	має значні успіхи	10-12 балів

Оцінка рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання не повинна враховувати його/її участі в конкурсах, фестивалях тощо.

Інформація щодо оцінювання результатів навчання учнів є конфіденційною. Вона обговорюється лише під час індивідуальних зустрічей викладача з учнем/ученицею та його/її батьками або консультацій з фахівцями, які беруть участь у розробленні індивідуальної траєкторії розвитку учня/учениці.

Оцінювання в процесі **поточного контролю** здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання кожного уроку (у разі встановлення робочою навчальною програмою) та за кожним модулем.

Оцінювання в процесі **щорічного підсумкового контролю** здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання, передбачених типовою навчальною програмою на завершення кожного навчального року.

Оцінювання в процесі **підсумкового контролю** здійснюється за результатами опанування типової навчальної програми в повному обсязі та передбачає перевірку набутих фахових компетентностей за показниками, що відповідають нормативним результатам навчання, визначеним типовою навчальною програмою.